

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Artabani Oratio dissuasoria: Inuentio ab argumentis remotis: à recentibus
videlicet exemplis infelicium expeditionum: Dispositio prudens &
artificiosa: &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

OECONOMIA ORATIONIS.

Reges Per-
sarum
Ισπίτας.

I. Orditur à laude Regis, ubi nota Persarum Reges dici δεσπότες, quod nomen gliscente paulatim assentatione Romani Imperatores assumpserunt. Augustus quidem recusavit, Sueton. 53. Domitianus admisit, cap. 13. & Mart. lib. 5. epigr. 8. Quin Augusta, iam vulgo Domina nominabantur, ut apud Oppianum libro primo de venatione, Οὐ γὰρ ἀλλὰ μεγάλη γενήτατο Δόμνα Σεβήρα, & hoc ad distinctionē Matrum familias, quæ δεσποιναι, & κύρια appellabatur, teste Epicteto. Αἱ γυναῖκες εὐδία Νοστρά βὺς ἀπὸ τῆς σαρα καὶ δὲ καὶ ἐπὶ ἀπὸ τῆς ἀνδρῶν κύρια καλεῖται: quo exemplo Gregorius Turonensis lib. 9. cap. 20. Brunehildin Domnam vocat. Surius in vita S. Gerardi. ad 24. Septembris, refert ab eodem viro sancto primum in gente Hungarica institutum, ut non pronuntiaretur nomen ipsius matris Dei, sed Domina appellaretur.

II. Primum argumentatur à maiore ad minus, non docere eos, qui Sacas, Assyrios, Æthiopes domuerunt, Gracos timere, Saca autem illi sunt, qui à Persis in vini factore, quo illecti fuerant, trucidati, calamitatis, & ignominia sua monumentum apud Persas Sacarum festum reliquerunt, de quo dico in Symbolis, ex Dione Prusao oratione 4. de regno.

III. Ex superiore sequitur tenuitas Gracorum, & temeritas, tum inopia consilij in bellis gerendis, qua ipse suis experimentis comprobatur, malitiosè tamen hoste ijs, quibus libitum est, pingens coloribus, & eos Regi exhibens, tanquam in speculis, qua Graci ἰτερόσχημα, & παρὰ χροα nominant.

IV. Persarum potentia ex aduerso comparatur, & bellum sententioso dicto concluditur: ἀπὸ πείρης πᾶντα, cui simile est dictum vetus Epicharmi, τῶν ὀνῶν πᾶν ἔστι πᾶντα ἑρπεῖς ἀ γαβοὶ θεοί.

Saca & cō-
rum festi.

Maria ubi
Nostra
Domina.

ARTABANI ORATIO DISSVASORIA.

Inuentio est ab argumentis remotis, à recentibus videlicet exemplis infelicium expeditionum.

Dispositio prudens, & artificiosa: à necessarijs excurrit in locos communes graues, & sententiosos: dissuadet, docet, inuehitur.

Elocutio nexuosa, grandis, excellis sententijs exaggerata.

Βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖσθαι μὲν γνωστέων ἀνέκτων ἀλλήλητι, ὅτε ἐστὶ τὴν ἀμείνω αἰρέσει οὐκ ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῆς εἰρημένης χρῆσθαι. λεχθεῖσθαι δὲ ἔστι, ὡσπερ τὸν χρυσοῦν τὸν ἀκέραιον αὐτὸς μὲν ἐπιβουλεύει αὐτὸ διαγινώσκοντι, ἔπειτα ἢ παρὰ βίβλα μὲν ἀλλὰ χρυσοῦ, διαγινώσκοντι τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ παρὰ βίβλα, ἀδελφεῖς δὲ ἐμῶ, Δαρείω ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀνδραὶ οὐδαμῶδε γινώσκοντες, ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καὶ λαφρέσθαι, ἐμοὶ τε ὅτε ἐπέθετο: στρατεύσασθαι μὲν ἔστι, πλοῦτος τε καὶ ἀγαθὸς τῶν στρατιῶν ἀπο-

REx, nisi diuersè inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed delectus. necesse habeat ea, quæ dicta est, ut: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni cum nequeat, comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario, eidemque fratri meo suadebam, ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vnquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis, & egregijs viris de exercitu amissis abscellit. Tu vero, Rex, bellū inferre destinas viris, multo, quam Scythæ sunt, præstantioribus, quique & mari, & ter-

Sententiæ
delectus.

Scythæ No-
mades.

Gracifores.

Nonn

ra

ἑλλάν, ἀπὸ δὲ σὺ δὲ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἀν-
 δρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας, οἱ
 κατὰ δάλασσαν τε ἀριστοὶ καὶ κατὰ γῆν λέγονται
 εἶναι, τὸ δ' αὖτις ἐνεσι δεινόν, ἐμὲ δὲ δεικνύον ἔστι
 φράζειν. ζεύξας φησὶ τὴν ἑλλάσσαν ἔχειν στρατὸν
 διὰ τὴν Εὐρώπης ἐς τὴν ἑλλάδα· καὶ δὴ σαυήνεσθε ἢ
 κατὰ γῆν, ἢ κατὰ δάλασσαν ἐπὶ τῶν δῆται. ἢ
 κατὰ ἀμφοτέρω· οἱ γὰρ ἀνδρες λέγονται εἶναι
 ἀλλήλοισι πάρεσι καὶ σαθμώσασθαι, εἰς τὴν γῆν
 ποταύτων σὺν δαλίδι καὶ Ἀρταφέρνηϊ ἐλθῶσιν ἐς
 τὴν Ἀθηναίων γῆν, μῆνοι Ἀθίνασιν διέρθεισαν
 οὐκ ἂν ἀμφοτέρωτι ἐχώρησθε. ἀλλ' ἦν τῆσι νηοσι
 ἐμβάλλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς τὴν
 ἑλλάσσαν. καὶ ἔπειτα λύττωσι τὴν γέφυραν, ἔπει-
 δὲ βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δ' οὐδέ μιν ἄφρα
 οἰκίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν πο-
 τε ἡμῶς ὀλίγη ἐδέχθη κατὰ λαβῶν πάθος, ὅτι
 πατὴρ σὸς ζεύξας βόσπορον τὸν Ὀρητικόν, γεφυ-
 ρώσας δὲ ποταμὸν Ἰσθμῶν, διέβη ἐπὶ Σκύθας, τότε
 πάντοιοι ἐγένοντο Σκύθαι, δεόμενοι ἰὼντων λύσαι
 τὸν πόρον, ταῖσ' αἰκεῖ ἐξ ἄπλοῦ ἢ φυλακῆ τ' γεφυρί-
 ων, τῷ Ἰσθμῷ. καὶ τότε γε Ἰσθμῷ ὁ Μιλτιάδης τῆσιν ἔ-
 νει ἐπέσπετο τὸ ἄλλων τῶν Ἀθηναίων τῆ γνῶμη,
 μηδὲν ἐκείνην διέρχασθαι ἄν τὰ Ἰερσίων κρηνημα-
 τα. καὶ τοὶ καὶ λέγουσ' ἀκούσθαι δεινόν, ὅτι ἀνδρὶ γε
 ἐνὶ πᾶσι τὰ βασιλείας κρηνηματα γενέσθαι· σὺ
 ὦν μὴ θελήσῃς ἐς κίνδυνον μὴ εἶναι ποιεῖσθαι ἀπι-
 κέσθαι, μηδεμίαν ἀνάγκην ἐδόσης· ἀλλ' ἐμοὶ πέ-
 δεο, ἰὼν μὲν τὸ σύμβολον τὸ δὲ δέχου, αὐτὸς τε,
 ὅταν τοι δοκῆι, προσκεφάλω· ἐπὶ σκεδῆ, πρὸς
 γέφυραν τὰ τοιοῦτα εἶναι ἀριστά. τὸ γὰρ εὖ
 βουλευέσθαι, κέρδος μέγιστον εὐρίσκειν εἶναι, καὶ
 ἐναντιώσθαι τοι θέλει, βεβήλωται ἢ οὐδὲν ἕσπον
 εὖ, ἔσονται δὲ ὅσα τ' τύχης τὸ βέβηλωμα. ὅτι βε-
 λουτά μὲν αὐτῶν, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπισσοίη, εὐρημα
 εὐρημα, ἕσπον ἢ οὐδὲν εἰ κακῶς βεβήλω-
 ται, ὅτι ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶσα κερανοὶ ὁ δα-
 ρός, οὐδὲ εἰς φαντάσει· τὰ δὲ σμικρὰ οὐδὲ μιν
 κινεῖ, ὅτι ὡς οἰκίματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ
 δένδρα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκίπτει βέλεα, φιλέει γὰρ
 ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολῆει. οὕτω δὲ καὶ
 στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγῃ διαφθείρεται καὶ ἀπί-
 ῳ δὲ, ἐπειδὴ σὺν τῷ θεῷ φρονέσαι, φρόνον ἐμβάλλῃ, ἢ

ra optimi esse dicuntur, quibus in rebus quidā
 dicitur sit, hoc me tibi iustum est promere,
 iuncto pontibus Hellesponto ais te copias
 per Europam in Graciam deducturum: At-
 qui eos convenit aut in terra, aut in mari, aut
 utrobique abs te superari, siquidem feruntur
 vix esse fortes. Cuius rei licet hinc argu-
 mentum capi: si tot copias ductu Dardidis,
 & Artaphernis Atticam regionem ingressas
 soli Athenienses profligaverunt, ergo non
 utraque in parte successit. Quod si iidem con-
 scensis navibus pugna navali victores ad
 Hellepontum navigent, ac deinde Pontem
 solvant, hoc durum fuerit Rex. Neque verò
 hoc ex mea vnus priuata prudentia conse-
 cto, sed ex causa, quo aliquando parum ab-
 fuit, quin opprimeremur, quum pater tuus
 iuncto Bosphoro Thracio, & flumine Ilio
 pontibus commisso, traiecit ad Scythas: cum
 traiecit Scythas omnino institere precari
 Iones, quibus custodia pontium delegata erat,
 vt interscinderent. Quo tempore si Histieus
 Mileti tyrannus aliorum sententia accessisset,
 ac non contradixisset, actum erat de rebus
 Persarum. Atqui res est dictu quoque horri-
 bilis, omnem regis statum in vno viro posi-
 tum fuisse. Quare noli tu vltim tale adire
 discrimen, nulla subsistente necessitate, sed
 mihi potius obtempera: hunc eorum in praesens
 missum facito, iterumque dum tibi videbitur,
 re apud te ipsum considerata, edicito,
 quod optimum esse arbitraberis. Bene enim
 consulitare comperio maximum esse luctum.
 Nam etiam si quid e contrario euenturum
 est, nihilo tamen minus bene consultum est,
 superauitque fortuna consilium: at qui turpi-
 ter consultauit, si ei fortuna obsecundauit,
 ille est quidem voti compos, nihil tamen
 minus male consilium cepit. Vides vt praegrandia
 animalia fulmine Deus ferit, nec si-
 nit insolenter efferri, parua verò nihil laedit
 vides vt magna semper aedificia, magna quoque
 arbores huiusmodi fulminum tela percuti-
 unt? Gaudet enim Deus eminentissima qua-
 que deprimere. Vnde, & ingens exercitus
 ab exiguo profligatur, quoties ijs Deus, qui-
 bus inuidet, aut merum incutit, aut totum. Deum
 um. Propterea quidam secus, ac dignitas sua
 postulabat, in calamitatem inciderunt, quia Superbi
 Deus neminem alium, quam seipsum sinit
 magnifice de se sentire, omnis res prosperan-
 do parit errores, vnde magna detrimenta fieri
 adsolent: in cunctando autem bona insunt, si

Βροτήν. διὸν ἰσφάληται ἀνδρείως ἐαυτῶν. οὐ γὰρ ἔα φρῆναι ἄλλον μὲν ὁ θεὸς ἢ ἐαυτῶν. ἐπειρήθηναί μιν πᾶν πρῶγμα, τί τε ἰσφάληται, ἐκ τῶν ζημιῶν μεγάλα φιλέουσι γίνεσθαι. ἐστὶ τῶ ὀπισθενέσι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτῆσθαι δοκίοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον εὐροίεσθαι. Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς, συμβουλεύω. σὺ δέ, ὦ παῖ Γωβρύου Μαρδόνιε, πάσαις λέγων λόγους ματαίως περὶ Ἑλλήνων, ὅσων ἰόντων ἀξίαν φλαύρας ἀκείρου. Ἑλλήνας γὰρ διαβέβηκον, ἐπαίρεισθαι αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι· αὐτὸ δὲ τῶν ἐπιεικῶν δοκίμους μοι πέσαν προσημίω ἐκείνῳ. μὴ γὰρ οὕτω γένηται, διαβέβη γὰρ ὅτι δεινότατον ἐστὶ τῆ δύο μὲν εἰσι ἀδικεῖσθαι, εἰς δὲ ὁ ἀδικεῖσθαι. ὁ μὲν γὰρ διαβέβηκον ἀδικεῖ, οὐ παρόντων καὶ ἡγορέων. ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπειρόμενος πρὶν ἢ ἀρετέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ ἀπὸ τῶν λόγων τὰ ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθείς ἢ ὑπὸ τῶ ἐτέρῳ, ἢ νομισθεὶς πρὸς τῶ ἐτέρῳ κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοῦ ἀνδρα γένησθαι στρατεύεσθαι. φέρε, βασιλεὺς μὲν οὕτως ἐστὶ ἔβησι τοῖσι Πέρσων ἰδιώται, ἡμῶν δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτῃ αὐτοῦ σὺ, ὀπιλιεῖσθαι ἀνδρα τοῦ ἐβλήσει, ἢ λαβὼν στρατὸν ἐκίστην ἐνὰ βέλει, ἢ ἢν μὴ τῆ σὺ λέγεις, ἀναβῆναι βασιλεὺς τὰ κρήματα, κτενέσθαι οἱ ἔμοι πάδες, πρὸς τῶ αὐτοῖσι ἢ ἐγὼ. εἰ δὲ τῆ ἐγὼ προλέγω, οἱ ἐπιταῦτα πασχόντων, σὺ δὲ σφί καὶ σὺ, ἢ ἀπονοσῆσθαι. εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνημι ὅσων ἐβλήσει, σὺ δὲ πάντως στρατεύεσθαι ἀνάξεισθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκίβησθαι ἐνὰ φημί τ' αὐτὸ τῆ δευπολεσθαι. Μαρδόνιον μὲν καὶ κακὸν ἔσθαι σάμαρον Πέρσας, ὑπὸ κωῶν τε καὶ ὀνήθων διαφροσύνῃ, ἢ καὶ ἐπὶ τῆ Ἀθηναίων, ἢ σὲ γε ἐπὶ τῆ Λακεδαιμονίων. εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδόν, γίνονται πρὸς ἀνδρα ἀναγνώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.

non talia, quae statim videantur esse bona, certè, quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem tibi Rex, suadeo. Tū verò Gobryæ fili, ὁ Μαρδονί, delinē loqui stultitæ Græcis, haud dignis qui malè audiant. Nam Græcis detrahendo, ipsum Regem vis excitare ad bellum illis inferendum, ad quod tu omni auiditate contendis: quod absint fiat. Detrahitio namque importunissima res est; in qua duo sunt, qui iniuriam faciunt: unus, cui iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod non præsentem accusat: item, qui huic credit, iniurius est, quod prius credit quàm rem compertam habeat: & illi cui absentī detrahitur, ob id fit iniuria, quod ab altero insinulatur ut malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino bellum his viris inferre oportet, agendum, Rex ipse permaneat apud Persas domi, nostrum amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis, quos velis viris, ac quantifcunque velis copijs: & si sententia tua res succedent Regi, interimantur liberi mei, & insuper ego: sin succedant, ut ego dico interimantur tui, & insuper tu, si redieris. Quod si hanc subire conditionem recusas, cupisque in Græciam profus deducere, affirmo fore ut aliqui eorum, qui hic relinquuntur, audiat, Μαρδονίον post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucrisque discerpi, aut in Atheniensium solo, aut in Lacedæmoniorum, nisi fortè antea inter viam: tunc agiturum, aduersus quales viros suades Regi ut moueat bellum.

OECONOMIA ORATIONIS.

I. Insinuatio grauis: quia dicit, sententias sentem potior, sapientis iudicium, ut Lydius lapis, discernet. Nnnu 2 I. Ar-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

I. Argumentum à recenti exemplo Scythica. expeditionis Persis infelicis.

II. A minori ad maius, Scythia, cum Græcis comparantur.

III. A peritia Græcorum, non rimore communi, sed clada Persica adhuc recenti comprobata.

IV. Ab affectu & ingenti periculo, quod in traiectione imminet: & ipsam recentem exemplo Scythica expeditionis confirmatur.

Consilium temerarium etiam felix malum est.

V. Conclusio, & adhortatio grauis ad mature consulendum, ubi praeclarum est, quod dicit: Bonum consilium, etiam si minus fortuna responderit, semper est apud sapientes, laudabile: Temerarium, nec ipsa quidem felicitas excusat. Hanc sententiam, excipit statim locus communis, de Dei potestate, & illustrium fortunatarum casibus grauis peritissimus, qui multos habuit imitatores.

grauiore casu Decidunt turres, feriuntque summos Fulmina montes, quod pulcherrime dixit Synesius in libro de regno ad Arcadium.

Imperatorem: Τὸν ἴ λαμπρὸν τοῖς τοῦχοις, τὸν ἴσι καὶ κινδύνοις ἐπιφανῆ γενέσθαι, καὶ πατέρα μερῶν τῶν δαίμων. Subiungit, Deum excessa deprimeret, superbos odisset, & omnia sub regno grauiore regnum esse: quod habet Sereca in Thyrsio, qua sententiosa dicta, grauem, & maiusculis plenam faciunt orationem.

VI. Mardonium grauisime perstringit, non vanus augur ca' amittatis, ubi & sententiosus est quod dicit.

Calumnia pessima in qua calumniatus & calumniam audientis commune vitium est.

Similiter Nicetas in Manuele. Ὡς ἀρα αἰδέσθαι τὸν δαίμονα γλώτῃς χεῖρας ἀέρον τοῖς ἀνθρώποις ἔρερον. Philo, γυναικίον καὶ ἀποῦ αὐτοῦ vocat.

VII. Postremo non verbis, sed re, Thrasonem confutat, quod potentissimum argumenti genus.

Is optime suadere videtur, qui adiecit consilio periculum suum.

Calumnia mitem malum.

ORATIO SANDANIDIS DISSVADENTIS GROESO bellum aduersus Cappadoces.

Character orationis miti candore, & simplicitate inornatus.

Ex: Herod. lib. 1.

Ὁ βασιλεὺς ἀνδραγαθὸν τοῖς ἑσπερίαις παρὰ παρασκευάσει, οἱ σκυτίναι μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνου δὲ τὴν ἀλλήν ἐδίτα φορέσει, σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐδίτασιν, ἀλλ' ὅσα ἐχέσει, χάριον ἔχοντες Σηχείου. πρὸς δὲ οὐκ οἶνα διαχρόνται ἀλλὰ ὑδροποτέωσι. οὐ οὐκα δὲ ἐχέσει Σάγειον, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδὲν. τῷ τὸ μὲν δὲ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαισῆσαι, τοῖσι ἑσπερίαις, τῷ τὸ δὲ, ἢ νικήσεις, μάθο ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γενοσάμενοι γὰρ ἢ ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέχονται, οὐδὲ ἀπασοῖ ἐσθλαί, ἐλὼ μάν τῶν θεοῖσι ἔχω χάριον, οἱ οὐδὲ κενὶ νόον ποίει. καὶ ἑσπερίαις παρὰ ἐδίτα ἐπὶ Λυδοῦς.

Sin tu verò rex aduersus quale hominum genus expeditionem pares? Quibus sicut braccæ coriaccæ, cætera quoque vestimenta, coriacea sunt: qui non quibus volunt cibis, sed quos sua aspera illa regio suppeditat, vescuntur: qui vino minime vtuntur, sed aquæ sunt potiores: qui ne ficus quidem habent, quas esitent, quibus denique nihil rerum bonarum est. Hos si quidem superaueris, quid eis eripies, quum nihil possideant? sin ab ijs supperatus fueris, quorū bonorum iacturam clades ea tibi allatura sit, tecam reputato. Quum enim semel bona nostra gustauerunt, ita illis adhærescent, vt anelli nulla ratione possint. Ad me quidem certè quoddam attinet, Dijs habeo gratiam, quod Perlarum animis, nullum suscipiendi expeditionem aduersus Lydos desiderium iniiciunt.

Cappadocia quædam Braccæ.

ORATIO